

Meallta ag Coláiste Lurgan

Criostóir Mac Dubhail

Nuair a tháinig mé go Coláiste Lurgan i dtosach mar dhéagóir, 10 mbliana ó shin, bhí mé fíor-neirbhíseach. Bhí mé as baile den chéad uair, ní raibh aithne agam ar dhuine ar bith a bhí ar an gcúrsa agus bhí chuile dhuine ag caint liom i dteanga nár thuig mé mórán de. Ní raibh mé ag iarraidh fiú teacht chun na Gaeltachta, bhí mo thuismitheoirí tar éis áit a fháil dom ón liosta feithimh a bhí ag an gColáiste de bharr gur tharraing duine éigin eile as. Is dóigh liom nár labhair mé mórán sa gcéad tseachtain – bhí eagla orm go labhróinn as Béarla i ngan fhios dom féin agus go gcuirfí abhaile mé!

Tar éis cúpla lá áfach, d'éirigh gach rud i bhfad níos éasca – thuig mé céard a bhí ar siúl thart timpeall orm, thuig mé céard a bhí á rá ag daoine agus thosaigh mé ag baint taitnimh as an gcúrsa mar gheall gur thuig mé go raibh go leor daoine eile cosúil liomsa ann, nach raibh mórán Gaeilge acu agus a raibh orthu iarracht a dhéanamh.

Bhí bean a'tí álainn againn agus réitigh chuile dhuine sa teach go maith le chéile, rud a chabhraigh go mór linn mar níl sé éasca 14 buachaillí a bheith i dteach ar feadh trí seachtainí mura n-aontaíonn siad lena chéile. Thaitin chuile ghné den chúrsa liom – seachas b'fhéidir go raibh orm éirí róluath ar maidin. Anuas air sin bíonn níos mó cailíní i gcónaí ar chúrsa Gaeilge ná leaids, rud a thaitníonn leis na buachaillí uilig!

Tionchar

Is dóigh liom gurb é an rud is mó a chuaigh i gcion orm ar an gcéad chúrsa sin – seachas na cailíní – ná go raibh an Ghaeilge in úsáid go laethúil againn mar theanga bheo cumarsáide. Fiú i gcaitheamh na ranganna, bhí sé i bhfad níos nádúrtha Gaeilge a úsáid ná mar a bhí sé ag an scoil sa mbaile. Anuas air sin, bhí níos mó i gceist seachas ábhar leadránach scoile, bhí muid ag labhairt na Gaeilge seachas dánta agus aistí a fhoghlaim de

ghlanmheabhair mar a bhíonn ar siúl i mbeagnach chuile scoil sa tír. Mhothaigh mé go raibh dul chun cinn á dhéanamh agam nuair a bhí mé in ann dul amach ar an uisce ag cadhcáil nó dul ag rianóireacht go hiomlán trí mheán na Gaeilge mar shampla.

Difríocht

Ba léir dom, fiú ag an am sin, go raibh difríocht mhór idir a bheith in ann briathra a aithris sna haimsirí éagsúla ar scoil agus iad a úsáid i gcomhthéacs laethúil le go dtuigfidh daoine eile thú. Sílim gur locht mór é seo ar shiollabas Gaeilge na scoileanna – agus fiú na n-ollscoileanna – go bhfuil daoine in ann píosa filíochta 200 bliain d'aois a athscríobh nó a aithris gan fiú é a thuiscint ach nach bhfuil siad in ann a rá i nGaeilge chruinn cheart céard a rinne siad inné. Caithfear dearcadh na ndaltaí scoile i leith na Gaeilge a athrú, rud nach dtarlóidh trí a bheith ag léamh saothar ar nós *Peig*.

Lean mé liom ag fillleadh ar Choláiste Lurgan chuile shamhradh ina dhiaidh sin. Tháinig mé ar ais mar chinnire, mar chúntóir agus ansin mar mhúinteoir.

Taitneamh

Bhí an chraic thar barr! Thaitin Conamara i gcónaí liom ón uair a bhí mé an-óg, chaith muid go leor ama gar don Chlochán i rith na laethanta saoire agus mar sin bhí mé i gcónaí thar a bheith sásta go raibh mé in ann trí mhí sa samhradh a chaitheamh sa Ghaeltacht – cé nach mbíodh an aimsir thar mholadh beirte i gcónaí, ach sin Conamara. Dá mbeinnse ar thóir na gréine, bheinn imithe chuig an *Costa del Sol* i bhfad ó shin.

Buntáiste mhór amháin a bhaineann le post mar chúntóir nó mar mhúinteoir dar liom, ná gur féidir dul amach istoíche, agus ar bhealach d'fhoghlaim mé i bhfad níos mó Gaeilge ag "staidéar" i bpubanna Chonamara ná mar a d'fhoghlaim mé sa seomra ranga agus mé ag dul ar scoil sa mbaile! Dá mbeadh a fhios sin ag daltaí scoile agus iad á réiteach féin i gcomhar scrúdú cainte na hArdteiste bheidís uilig ag dul chuig *grinds* sa bpub chuile oíche bheo!

Is léir go dteastaíonn go leor réamhullmhúcháin le cúrsa maith Gaeilge a chur ar fáil ach mar scoláire níor thuig mé a leath. Ní hamháin go bhfuil an cúrsa le hullmhú maidir leis

na scoláirí, le lóistín agus leis an bhfoireann, ach anuas air sin i gColáiste Lurgan cuirtear an t-uafás oibre isteach ag réiteach na ranganna – fiú sula dtosaíonn scrúduithe na Nollag don dream a bheas ann an samhradh dár gcionn! Cuirtear na ranganna uilig le chéile mar aonaid cheachtanna le héagsúlacht san ábhar agus sa gcur i láthair ionas go bhfuil an dalta in ann taitneamh a bhaint as an rang fad is atá sé nó sí ag foghlaim fiú i ngan fhios dóibh féin.

Cúrsa Nua

Sheol an tAire Airgeadais, Brian Cowen, cúrsa nua ilmheánach Choláiste Lurgan i mbliana, agus tá sé soiléir go ndeachaigh an cúrsa nua i gcion ar scoláirí na bliana seo – cuirtear gach ceacht i láthair ar scáthlán mór sa seomra ranga, úsáidtear fístéipeanna agus míreanna fuaime, agus faigheann na daltaí uilig leabhar daite agus trí dhlúthdhiosca a théann leis agus iad ag dul abhaile.

Is cuid lárnach den chúrsa nua an Teanglann, agus is ansin a bhínn féin ag obair i rith na tsamhraidh. Cuireadh an Teanglann isteach

anuraidh – 15 ríomhaire leis na bogearra is nua ó thaobh foghlaim teanga de. Caitheann gach scoláire réamh-ardteiste ar a laghad 4 nó 5 rang sa Teanglann i gcaitheamh an chúrsa ag déanamh obair phraiticiúil don scrúdú cainte a bheas aige nó aice mar chuid den Ardteist. Sábháiltear obair na scoláirí uilig ar na ríomhairí le linn an chúrsa agus cuirtear le chéile ag an deireadh é ar dhlúthdhiosca d'fhonn is go rachaidh siad abhaile le dlúthdhiosca pearsanta dóibh féin – a nglórtha féin ag labhairt na Gaeilge agus ag freagairt na gceisteanna céanna is a bheadh i scrúdú cainte. Dar ndóigh is léir gur mór an cúnamh an dlúthdhiosca seo agus iad i mbun ullmhúcháin don scrúdú cainte cúpla mí ina dhiaidh sin. Taitníonn an Teanglann leo mar tá siad in ann Gaeilge a fhoghlaim i mbealach atá nua-aimseartha amach is amach, agus tá sé éagsúil ón gcur chuige traidisiúnta atá ag rang Gaeilge.

Éagsúlacht

Is dóigh liom gurb é an focal “éagsúlacht” is mó a chuireann síos

ar Choláiste Lurgan domsa. Tá éagsúlacht le feiceáil sa mheon agus sa gcur chuige atá ann ó thaobh mhúineadh teanga de – is cinnte nach ionann é agus áit ar bith eile sa tír. Tá éagsúlacht sna ranganna agus chomh maith leis sin sa réimse spóirt agus imeachtaí a chuirtear ar fáil – cispheil, eitpheil, cadhcáil, rothaíocht, snámh, comórtais amhránaíochta agus damhsa agus tuilleadh. Oibríonn an Coláiste leis an eagraíocht charthanachta Goal agus bailíonn na scoláirí go leor airgid le linn na gcúrsaí chun cúnamh a thabhairt do pháiste bochta i Nairobi nó i mBosnia mar shampla, tríd an siopa Goal sa gColáiste a úsáid nó trí cóip a cheannach de *Chuimhní Gaeltachta*, dlúthdhiosca de cheol Gaeilge a d'eisigh Coláiste Lurgan i 2002.

Cuireadh chuig an nGaeltacht mé ag an tús le Gaeilge a fhoghlaim ach tháinig mé abhaile le i bhfad níos mó ná briathra neamhrialta agus an tuiséal ginideach – cuireann Coláiste Lurgan níos mó ar fáil ná díreach teanga a fhoghlaim sa seomra ranga agus dearmad a dhéanamh uirthi i rith am sosa.

An Poitín Stil

Tigh Phádraig Joe Joe Mac an Iomaire

**An Lochán Beag, Indreabhán,
Co. na Gaillimhe**

Fón: 091-593114

**Buail isteach agus lig do scíth
Beidh Fáilte Romhat!**